

Vårdhunden som omvårdnadsintervention på vårdboenden

The care dog as a nursing intervention in nursing homes

Författare: **Beatrice Klarqvist och Patricia Hedström**

HT 2020

Examensarbete: *Kandidat, 15 hp*

Huvudområde: *Sjuksköterskeprogrammet, Omvårdnadsvetenskap*

Institutionen för hälsovetenskaper, Örebro universitet.

Handledare: Elisabeth Bergdahl, Universitetslektor, Örebro Universitet

Examinator: Annica Kihlgren, Professor, Örebro Universitet

Sammanfattning

Bakgrund: Åldrande är en bidragande faktor till en förändrad hälsa. Det är inte heller ovanligt med en flytt till vårdboende i samband med en stigande ålder. Inaktivitet, depressioner och ensamhet är några orsaker till minskad livskvalité. Tidigare forskning har visat att vårdhundar kan ha påverkat äldre personers hälsa och livskvalité.

Syfte: Undersöka påverkan med interventioner av vårdhundar hos äldre patienter på vårdboende.

Metod: Litteraturstudie med systematisk sökning och integrerad analys av 9 artiklar. Artiklarna söktes i databaserna Cinahl, Medline och PubMed. Kvalitetsgranskning gjordes av samtliga artiklar. Artiklarna analyserades av uppsatsförfattarna var för sig och sedan tillsammans för att sammanställa resultatet.

Resultat: Vårdhunden kan i vissa fall ha påverkan gällande möjlighet till ökad livskvalité. Bland annat ses en betydande positiv påverkan på depression, kognition, agitation, rörlighet och ofrivillig ensamhet. En försämring av verbal agitation och ökat behov av ADL kan ses efter mötet med vårdhunden.

Slutsats: Vårdhunden som intervention har framförallt visat positiv påverkan på äldre och deras livskvalité, dock kan viss negativ påverkan ses. Svårighetsgrad på demenssjukdom har visat sig ha betydelse för interventionens resultat. Vårdhunden som terapi är inte lämplig för alla äldre personer, bland annat bör det tas hänsyn till rädslor och allergier.

Nyckelord: Intervention, Livskvalité, Vårdhund, Äldre personer

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	3
1.1 Hälsa	3
1.2 Äldres hälsa	3
1.3 Äldre personer på vårdboende.....	4
1.4 Animal assisted intervention (AAI).....	4
1.5 Vårdhunden	5
1.6 Problemformulering	5
2. Syfte	6
3. Metod.....	6
3.1 Datainsamling.....	6
3.2 Urval.....	6
3.3 Kvalitetsgranskning.....	7
3.4 Dataanalys	7
3.5 Forskningsetiska överväganden.....	7
4. Resultat.....	7
Tabell 1. Resultatöversikt.....	8
4.1 Förbättrad fysisk förmåga	9
4.2 Ökad och minskad självständighet.....	9
4.3 Förbättrat och försämrat psykiskt beteende.....	9
4.4 Förbättrat och försämrat psykisk mående.....	9
4.5 Ökad social interaktion och minskad ensamhet	10
4.6 Resultatsammanfattning	11
5. Diskussion	11
5.1 Metoddiskussion.....	11
5.2 Resultatdiskussion	12
6. Slutsatser	14
7. Referenser.....	15
Bilagor.....	20
1. Sökmatrix.....	20
2. Artikelmatris.....	28
3. Bedömningsinstrument.....	37

1. Bakgrund

1.1 Hälsa

Ordet hälsa är stort och innefattar många tolkningar. Det som är hälsa för en person kan skilja helt från en annan person. World health organization [WHO] definierar hälsa som: ”Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity” (WHO, 1948, s. 1). Deras definition belyser att det inte enbart är fysiska åkommor och sjukdomar som skapar ohälsa, utan att det ska finnas ett holistiskt synsätt på människans hälsa. Rätten till hälsa ska gälla alla människor oavsett ålder, kön, etnicitet och sexuell läggning. Förenta nationerna [FN] (2015) har tagit fram en handlingsplan *Agenda 2030*, där ett av de 17 globala målen är att rätten till hälsa ska gälla alla. I Sverige är hälsan övergripande god och medellivslängden är bland den högsta i världen (Folkhälsomyndigheten, 2019, s. 32). Dock visar rapporten *Öppna jämförelser folkhälsa 2019* att den självuppskattade hälsan försämras med åldern och att bara 58% av 65–84 åringarna upplevde sin hälsa som bra alternativt mycket bra (Folkhälsomyndigheten, 2019, s. 38). Att främja hälsa är en viktig del av sjuksköterskans arbete (Hälso- och sjukvårdslag [HSL], SFS 2017:30, 3 kap, 2§) och vårdinsatser som utförs ska ske med patientens tillåtelse (HSL, SFS 2017:30, kap 5, 1§).

1.2 Äldres hälsa

I takt med åldrandet ökar behovet av andra människor (Socialstyrelsen, 2019c). Det kan också ses ett ökat behov av kommunal hälso- och sjukvård, där vårdandet ofta innefattar svåra sjukdomstillstånd och funktionsnedsättningar (Socialstyrelsen, 2019b). Några av de vanligaste sjukdomarna som ökar med åldern är hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes och kognitiva sjukdomar som innefattar demenssjukdomar (Edberg, 2017, s. 192). Andra fysiska funktioner som påverkas negativt med en stigande ålder är syn, hörsel, balans, muskulatur och gångförmåga. Försämringen av de funktionerna är en stor risk för fallolyckor. Fallolyckor är den vanligaste orsaken till slutenvård hos personer över 65 år och en av de tio vanligaste orsakerna till dödsfall. Skadan i sin tur kan påverka både personens livskvalité och självständighet (Socialstyrelsen, 2020b). Även psykiska sjukdomar är vanligt bland den äldre befolkningen och idag lider ungefär 20% av Sveriges äldre av någon form av psykisk sjukdom (Socialstyrelsen, 2019d). Antidepressiva läkemedel förskrivs i större utsträckning till äldre patienter i samhället (Socialstyrelsen, 2019a).

Psykisk ohälsa kan orsakas av ofrivillig ensamhet där risken att drabbas ökar med åldern. Ensamhet behöver inte nödvändigtvis anses som dåligt, utan det är endast personen själv som kan uttrycka om ensamheten är frivillig eller inte (Nilsson, 2012, s. 429). Studier har visat att omkring en tredjedel av världens äldre befolkning kan tänkas uppleva ofrivillig ensamhet (Routasalo, Savikko, Tilvis, Strandberg, & Pitkälä, 2006). Ofrivillig ensamhet ur både psykologiska och sociala aspekter är en viktig social fråga (Holmén, Ericsson & Winblad, 2000). Studier visar på att den äldre befolkningen som upplever sig vara ofrivilligt ensamma rankar sin hälsa lägre och de kommer sannolikt att använda sig av hälso- och sjukvården mer än de som inte upplever ofrivillig ensamhet (Taube, Kristensson, Sandberg, Midlöv & Jakobsson, 2015). Dessutom har forskning visat att personer som upplever ofrivillig ensamhet löper en större risk att drabbas av Alzheimers sjukdom (Wilson et al., 2007) och demens debut (Holwerda et al., 2014). Det har också observerats en minskad funktionell funktion och rörlighet (Perissinotto, Covinsky & Stijacic Cenzer, 2012) samt ökad dödlighet hos de ofrivilligt ensamma personer som är i behov av vård (Drageset, Eide, Kirkevold & Ranhoff, 2013).

1.3 Äldre personer på vårdboende

Det finns många olika anledningar till att en person flyttar till ett särskilt boende. Det kan bland annat bero på en känsla av rädsla eller otrygghet i det egna boendet, större behov av hjälp med aktiviteter i dagliga livet (ADL), orienteringsproblem, olika brister i boendestödet men också ett bristande stöd till personens anhöriga. De äldre personer som är i behov av särskilt boende är ofta i den sista delen av livet, där den fysiska och psykiska funktionsförmågan är nedsatt samt att sjukdom förekommer. Ungefär hälften av de personer som bor på särskilt boende har någon typ av demensdiagnos (Socialstyrelsen, 2011).

Äldre personer som bor på vårdinrättningar för långtidsvård representerar en av de största grupperna i populationen världen över som är mycket beroende av vård och omsorg (Chatterji, Byles, Cutler, Seeman & Verdes, 2015). Personer som bor i en sluten miljö och lider av multisjukhet, försämrade sociala kontakter och har mycket behov av vård utvecklar ofta ett komplext omvårdnadsarbete, vilket kräver en helhetssyn kring hur vården ska utföras (Jain, Syed, Hafford-Letchfield & O'Farrell-Pearce, 2020). En hög prevalens av inaktivitet, apati och stillasittande rapporteras vanligen på vårdboenden. Studier visar att patienter på vårdboende spenderar betydande tid som inte involverar någon meningsfull aktivitet. En brist på stimulans kan i sin tur förvärra ensamhet, apati, och tristess (Cohen-Mansfield, Dakheel-Ali, & Marx, 2009). De här personerna är i ett behov av god och individuellt anpassad vård under dygnets alla timmar. Organiseringen av arbetet på det särskilda boendet är betydande för den kvalitet som personen sedan får vid vård- och omsorgsinsatser (Socialstyrelsen, 2011).

En flytt till ett vårdboende kan minska den sociala samhörighet och kontakt med vänner och familj. Vilka praktiska insatser som kan lindra ensamhet och stimulera äldre personer på vårdboende är idag otillräckligt utvärderade inom forskningen (Béland, Zunzunegui, Alvarado, Otero, & Del Ser, 2005). Det har till exempel visat sig att engagemang genom aktivitet och stimuli har fungerat för att minska ensamhet och öka personens sociala nätverk (Brimelow & Wollin, 2017). Engagemang för olika aktiviteter kan minska tristess och agitation samt öka livskvalité och vakenhet hos äldre personer med kognitiv svikt (Cohen-Mansfield et al., 2009).

Aktiviteter av olika slag kan också förebygga och förbättra beteendeproblem hos personer med en funktionsnedsättning som bor på ett vårdboende (Cohen-Mansfield, Thein, Dakheel-Ali, & Marx, 2010). Genom att skapa engagemang hos äldre personer ökar deras sociala nätverk och minskar deras sociala isolering (Cohen-Mansfield et al., 2009). Möjlighet för personen att delta i aktiviteter som är meningsfull är viktigt för att öka en känsla av självständighet och positiv självbild (Olsen, Pedersen, Bergland, Enders-Slegers & Ihlebæk, 2019). Under perioder av aktivitet har personer med demens på vårdboenden visat mer positiva uttryck än under perioder av inaktivitet (Schreiner, Yamamoto, & Shiotani, 2005). Engagemang i aktiviteter för att öka sociala nätverk hos personer med demens på ett vårdboende kan öka deras positiva känslor och livskvalité samt utveckla konstruktiva attityder mot demens hos vårdpersonal (Cohen-Mansfield et al., 2009).

1.4 Animal assisted intervention (AAI)

AAI omfattar att använda sig av djur inom hälsa, utbildning och service för att främja aktivitet, välbefinnande och hälsa hos människor. AAI kan omfatta både animal assisted activities (AAA) och animal assisted therapy (AAT) (Olsen et al., 2019). Användning av sällskapsdjur vid AAI för att göra nytta hos människor har blivit allt vanligare. Många vårdinrättningar har infört särskilda program för att främja interaktionen mellan patienter och terapidjur (Wolff & Frishman, 2004). Ett terapidjur är inte detsamma som ett tjänstedjur eller

ett stöddjur. Ett tjänstedjur har till skillnad från ett terapidjur utbildats för att utföra en specifik uppgift, för att på så vis kunna hjälpa en person med funktionsnedsättning. Ett stöddjur kan ofta användas som en del i en medicinsk behandling men anses inte vara ett tjänstedjur. Stöddjur har ingen utbildning för att hjälpa människor med funktionshinder, utan används som ett emotionellt stöd där den ger sällskap som lindrar ensamhet och ibland depressioner och ångest (Linder, Siebens, Mueller, Gibbs, & Freeman, 2017). Den här typen av intervention har blivit en vanlig åtgärd på vårdboenden (Bernabei et al., 2013). Dog assisted intervention (DAI) är den vanligaste formen av AAI. Det är framförallt på grund av hundars väletablerade och känslomässiga koppling till människan och deras goda mottaglighet för beteendebildning (Wells, 2009). Hundar är ett av de vanligaste sällskapsdjuren och eftersom människor tolkar beteendet hos hundar som glad, vänlig och tillgiven anses hundar vara mycket lämpligt i AAI (Aarskog, Hunskaar, & Bruvik, 2019).

AAA är en metod som i flertal fall utförs frivilligt av enskilda människor som saknar utbildning inom hälsa eller mänskliga tjänster (Olsen et al., 2019). AAT är istället en tilläggsbehandling som innefattar kontakt mellan patient och människa i en medicinsk miljö, där behandlingen utförs av medicinskt utbildad personal. Förstärkning av patientens självständighet, anpassning, autonomi, motivation och socialisering är vad som strävas efter med den här typen av terapi. Samtidigt som det också hjälper patienternas färdigheter kring de sociala och dagliga rutinerna. En nyckelkomponent i AAT är att återfinna patientens livsrytm genom att utnyttja hans relation till levande saker (Fujisawa, Kumasaka, & Arakida, 2019). AAT är en intervention som används i många länder, framförallt i Europa och USA, där deltagarnas åldrar och tillstånd varierar mycket (Stefanini, Martino, Allori, Galeotti & Tani, 2015).

1.5 Vårdhunden

Enligt Statens beredning för medicinsk och social utvärdering [SBU]:s rapport finns det inte tillräckligt mycket underlag för att utvärdera vårdhundens påverkan genom interventioner. Det framkommer dock av rapporten att personer som deltagit i interventionsgrupper har upplevt mindre ensamhet (Socialstyrelsen, 2014) samt fått ökade sociala nätverk (Brimelow & Wollin, 2017). På individnivå kan vårdhunden ha en positiv påverkan, det krävs dock mer studier för att kunna värdera dess påverkan på hälsa generellt (Socialstyrelsen, 2014).

Den här typen av intervention medför dock vissa risker om de inte utförs noggrant och korrekt. Därför bör allergier och fobier kontrolleras samtidigt som det krävs vaksamhet på risker för bitt och sjukdomar som kan överföras till människan från terapidjuret (DiSalvo et al., 2006). Studier har påvisat att det finns patogener som transporteras av olika djur, vilket kan innebära en risk för de patienterna med ett nedsatt immunförsvar (Lefebvre, Reid-Smith, Waltner-Toews, & Weese, 2008).

1.6 Problemformulering

Befolkningen världen över blir allt äldre och forskning visar på att en stor del av dem upplever en försämrad fysisk och psykisk hälsa. Hos personer på vårdboende är det tyvärr vanligt med inaktivitet och en negativ känsla av ensamhet, där en av orsakerna kan vara avsaknaden av kontakt med anhöriga. Det behövs flera åtgärder för att öka hälsan hos de äldre. I dagsläget finns det otillräckligt med forskning till praktiska insatser som kan hjälpa. Forskning kring AAI har gjorts men underlag för att kunna utvärdera interventionens påverkan är otillräcklig. Studien kommer därför ha ett fokus på vilken påverkan vårdhunden har och hur de skulle kunna främja hälsan hos patienter på vårdboenden.

2. Syfte

Syftet med studien var att undersöka påverkan med interventioner av vårdhundar hos äldre patienter på vårdboende.

3. Metod

3.1 Datainsamling

Studien var genomförd i form av en litteraturstudie med systematisk sökning och uppbyggd på Kristenssons (2014) metod. Utifrån syftet valdes de meningsbärande orden ut: vårdhund, vårdboende, påverkan och intervention. I nästa steg översattes ord till engelska och indexord identifierades med hjälp av Svensk MeSH. De svenska orden som sedan översattes till engelska var vårdhem (nursing homes), djurterapi (animal assisted therapy) och hälsa (health). Intervention översattes aldrig då det har samma betydelse på engelska men även då det inte fanns ett passande indexord. De databaser som användes var Cinahl, Medline och PubMed då de hade relevanta artiklar för forskningsområdet. I databasen PubMed kallas indexorden MeSH-termer och därför kunde de tidigare översatta orden användas vid sökning. Indexorden på Cinahl och Medline kallas Cinahl headings och hittades genom att använda funktionen "subject headings", där pet therapy var det indexord som skiljde sig från PubMed som istället använde animal assisted therapy. Det fanns återigen inget passande indexord för intervention på Cinahl och Medline, utan ordet gjordes som en frsökning på alla databaser. Testsökningar på artiklar i olika databaser med liknande innehåll gjordes sedan för att hitta synonymter till de indexord som tagits fram.

Alla sökningar kombinerades med olika söktermer genom booleska sökoperatorerna OR och AND för att öka känsligheten för antalet sökträffar (Kristensson, 2014). I första sökningen användes indexorden "pet therapy" eller "animal-assisted therapy" beroende på databas. Sökningen gav få sökträffar och otillräckligt med artiklar till studien. En andra sökning utfördes i ett försök till att få fram flera artiklar till resultatet. Vid den här sökning användes inte indexord utan enbart frsökning samt att sökordet intervention och "nursing care" togs bort. Artiklarna som valdes ut till studien var begränsade till publicerade mellan 2010–2020, engelskt språk samt var Peer-reviewed. Sökningarna sammanfattas i en sökmatrix (Se bilaga 1).

3.2 Urval

Inklusionskriterier: Personer >55 år som bor på vårdboende.

Exklusionskriterier: Interventioner med andra djur än hundar, review-artiklar och pilotstudier.

Alla sökningar i databaserna resulterade totalt i 268 sökträffar. Vid första granskningen av artiklar lästes alla titlar på sökträffarna och de som inte var relevanta exkluderades, 80 artiklar kvarstod. I nästa steg lästes de kvarvarande artiklarnas abstrakt för att kunna se vilka som eventuellt skulle kunna inkluderas i studien, 16 artiklar kvarstod. För att sedan kunna välja ut de artiklar som skulle inkluderas i studiens resultat lästes de kvarvarande 16 artiklarna i full text. Av de 16 valdes 9st ut till studien för att besvara syftet (Forsberg & Wengström, 2016, s. 73). Artiklar som inte uppfyllde kraven på exklusions- och inklusionskriterier exkluderades.

3.3 Kvalitetsgranskning

Samtliga artiklar har granskats enligt SBU:s granskningsmallar: bedömning av randomiserad studie (effekt av att fullfölja en intervention), bedömning av icke-randomiserad studie av interventioner (effekt av att fullfölja en intervention) samt bedömning av studier med kvalitativ metodik (SBU, 2020). Uppsatsförfattarna bedömde att de samtliga nio artiklarna höll medel till hög kvalitet och fick därmed ingå i studien.

3.4 Dataanalys

En integrerad analys i 3 steg utfördes av materialet (Kristensson, 2014). I det första steget lästes artiklarna noggrant flera gånger av båda författarna för att finna likheter eller skillnader mellan studiernas resultat. Kort sammanfattning av artiklarnas innehåll i resultatet gjordes för att se vad som togs upp i de olika studierna. I nästa steg bestämdes kategorier för att lättare kunna sammanfatta de olika studiernas resultat som var relaterade till varandra. I det sista steget bearbetades och sammanställdes artiklarnas resultat till en text under den kategori som var relevant. Artiklarna sammanfattas kort i en matris (se bilaga 2).

3.5 Forskningsetiska överväganden

Alla artiklar har granskats av en etisk kommitté. Dock har några av studierna finansieras av utomstående aktörer och risk för opartiskhet kan inte helt uteslutas, dock skiljer sig inte resultatet från de finansierade studierna från de andra studiernas resultat. Artiklarna som valdes ut var "Peer-reviewed" och hade därmed granskats av ämnesexperter inom området innan de publicerades i vetenskapliga tidskrifter. Studiernas syfte har följt "göra gott principen" och deltagarna har antingen själva, genom deras anhöriga eller förmyndare fått ge samtycke till att delta i studierna. Vilket är regler som ska följas vid forskning enligt Codex (2020). Alla studier har ägt rum på vårdboenden och metoderna har antingen bestått av patienterna själva aktivt valt att delta eller att personal valt ut lämpliga deltagare.

Författarnas förförståelse kring forskningsområdet var egna erfarenheter från tidigare arbeten och verksamhetsförlagd utbildning. En av författarna till den här litteraturstudien har arbetat inom vården och sett både den positiva och negativa påverkan djur kan ha på personer. Dessutom har författarna under sin verksamhetsförlagda utbildning på äldreboenden uppmärksammat husdjurens påverkan på deras ägare. Även om det finns förförståelse hos författarna för djurens påverkan på människor, har enbart resultat från de ingående artiklarna legat till grund för litteraturstudiens resultat. Artiklarna har granskats av båda författarna för att hjälpa varandra att vara kritiska i analysen.

4. Resultat

9 artiklar har sammanfattats till ett resultat, varav 6st av studierna var randomiserade kontrollstudier. Resterande studier var två observationsstudier och en kvalitativ studie. Samtliga studier har genomförts i Europa. Fokuset i studierna har varit att utvärdera interventioner genom deltagarnas livskvalité, sociala interaktioner, fysiska aktivitet samt psykiska hälsa. Bedömningsinstrumenten som ingår förklaras i en matris, (se bilaga 3). Kategorier och resultatet presenteras i en matris, resultatöversikt (se tabell 1). Förkortningen N = Negativ påverkan och förkortningen P = positiv påverkan vid mätning efter intervention.

Tabell 1. Resultatöversikt

Tema	Möjlighet till ökad livskvalité				
Kategorier	Förbättrad fysisk förmåga	Ökad och minskad självständighet	Förbättrat och försämrat psykiskt beteende	Förbättrat och försämrat psykiskt mående	Ökad social interaktion och minskad ensamhet
Briones, M. Á., Pardo-García, I., & Escribano-Sotos, F. (2019)		N		P	
Majic, T., Gutzmann, H., Heinz, A., Lang, U. E., & Rapp, M. A. (2013)			P	P	
Moretti, F., De Ronchi, D., Bernabei, V., Marchetti, L., Ferrari, B., Forlani, C., ... Atti, A. R. (2011)		P		P	
Nordgren, L., & Engström, G. (2014a)				P	
Nordgren, L., & Engström, G. (2014b)	P	P	P/N	P	
Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M., Patil, G., & Ihlebæk, C. (2016)			P/N	P/N	
Sollami, A., Gianferrari, E., Alfieri, M., Artioli, G., & Taffurelli, C. (2017)				P	P
Swall, A., Ebbeskog, B., Lundh Hagelin, C., & Fagerberg, I. (2015)	P	P		P/N	P
Wesenberg, S., Mueller, C., Nestmann, F., & Holthoff-Detto, V. (2019)	P	N		P	P

4.1 Förbättrad fysisk förmåga

Patienter hade vid interventionstillfällena visat på en ökad rörlighet, speciellt i överkroppen när de lutade sig fram emot vårdhunden och klappade den (Swall et al., 2015; Wesenberg et al., 2019) samt genom att röra sig och gå mot vårdhunden (Wesenberg et al., 2019).

Aktiviteter som att kasta boll och att gömma godis som vårdhunden sedan får leta efter bidrog också till en ökad rörlighet (Swall et al., 2015).

4.2 Ökad och minskad självständighet

Studier har visat på en ökning i behov av ADL både hos patienter med eller utan en vårdhund i sin närvaro. Däremot kunde det ses en större ökning av behov hos de patienter som träffat en vårdhund. Det förekom dock en stor skillnad, mätt i medianvärde i ADL mellan grupperna från start. Interventionsgruppen gick från 59,38 till 48,2 medan kontrollgruppen startade på 23,89 och slutade på 22,03 efter 9 månader med AAT (Briones et al., 2019).

En förbättring av den kognitiva svikten hos patienter som genomgått en AAI har setts i flera studier (Moretti et al., 2011; Nordgren & Engström, 2014b; Swall et al., 2015). Med hjälp av MDDAS kunde det ses att de beteende symtom som indikerar att en person har demens sjönk från ett medelvärde på 15,3 vid start till 12,6 efter 6 månader (Nordgren & Engström, 2014b). En ökning av MMSE, vilket indikerar för en förbättring av kognitionen, kunde ses i både intervention- och kontrollgruppen. Ökningen var något högre i interventionsgruppen, där poängen steg med 4,5 medan den endast steg 1,8 i kontrollgruppen (Moretti et al., 2011). Det finns dock studier som visat på motsatsen, där deltagarna hade en måttligt till måttligt svår demens sågs en försämring av den kognitiva svikten i interventionsgruppen efter 6 månader (Wesenberg et al., 2019). Det kunde även ses en försämring och att de psykiska symtomen för demens blev fler och ökade från 18,6 till 19,3 utifrån MMDAS (Nordgren & Engström, 2014b).

4.3 Förbättrat och försämrat psykiskt beteende

En studie visar resultat som tyder på att vårdhunden inte haft någon påverkan i form av förbättring på agitation, utan att det istället haft en påverkan genom stabilitet där det funnits en försämring på agitation i kontrollgruppen (Majic et al., 2013). En förbättring genom lägre fysisk aggressivitet kunde ses i interventionsgruppen direkt efter mötet med hunden (Nordgren & Engström, 2014b). En ökning av den verbala agitationen mätt med bedömningsinstrumentet CMAI kunde ses hos deltagarna efter att interventionen skett. Medelvärdet ökade från 17,2 vid start till 20,6 efter 6 månader vilket indikerar en försämring. Verbal agitation hade istället minskat från medianvärdet 15,2 till 13,0 hos personer som inte mött en vårdhund (Nordgren & Engström, 2014b). Samtidigt finns det studier som visat på att vårdhunden inte haft någon påverkan alls på agitation hos äldre patienter (Olsen et al., 2016).

4.4 Förbättrat och försämrat psykisk mående

Flertalet studier visar på en förbättring av depression hos äldre personer genom interventioner med vårdhund (Moretti et al., 2011; Olsen et al., 2016; Sollami et al., 2017). Två studier mätt med GDS visar på en förbättring i deltagarnas depression (Moretti et al., 2011; Sollami et al., 2017). Det visar på en förbättring av depression i interventionsgruppen där medelvärdet sjönk från 7,57 till 6,0 efter att deltagarna haft kontakt med vårdhund, medan den ökade 0,57 i kontrollgruppen (Sollami et al., 2017). Medianvärdet sjönk i den andra studien från 7,4 till 5,4 (Moretti et al., 2011). Det finns också resultat där vårdhunden haft en mindre positiv påverkan

på depression, där interventionsgruppens medianvärde 8,35 vid start sjönk till 7,41 efter 6 månader. Däremot steg kontrollgruppens värde från 6,88 till 9,58 under samma period mätt med CSDD. Den största positiva påverkan sågs hos de patienterna med en svår demens. Hos de patienterna med en mild-måttlig demens hade interventionen mindre påverkan (Olsen et al., 2016). Ett annat resultat visade på en signifikant skillnad i behandlingsgrupperna gällande symtom och depression. Det berodde främst på att det fanns en ökning av depression i kontrollgruppen och att den var oförändrad i interventionsgruppen (Majic et al., 2013).

Genom mätinstrumentet HAM sågs en minskad känsla av ångest hos patienterna som fick träffa en vårdhund medan den ökade i kontrollgruppen. Under en åttaveckorsperiod minskade medelvärdet på ångesten från 24,21 till 18,71 medan den ökade i kontrollgruppen med 2,43 (Sollami et al., 2017). Det kunde inte ses några större skillnader mellan interventions- och kontrollgrupp kring de negativa känslor som studerats, som till exempel ilska, rädsla och ledsamhet. Däremot kunde det ses skillnader i positiva känslor där interventionsgruppen uppvisade vakenhet och välbehag under fler sekunder till skillnad från kontrollgruppen. Dock visade resultatet också att det fanns en stor skillnad mellan personer som ingått i samma grupp (Wesenberg et al., 2019).

Det vanligaste psykologiska och beteendemässiga symtomet hos patienter med svår demens var apati, vilket inträffade hos 12–29 % av patienterna vid varje interventionstillfälle (Wesenberg et al., 2019). Samtidigt visar resultat av intervention med vårdhund på en minskning av apati, där deltagarna har gått från måttlig till mild samt att det fanns en liten ökning i kontrollgruppen (Sollami et al., 2017).

Gamla minnen återskapades och berättades i hundens närvaro (Nordgren & Engström, 2014a; Swall et al., 2015). Till exempel kom personer ihåg var de kommer från och låttexter från förr (Swall et al., 2015). Det uppkom dock en rädsla hos personerna när minnena gick förlorade och ord tappades. I de situationer där personer blivit upprörda av att minnet sviker har inte vårdhundens närvaro hjälpt för att lugna ner personen (Swall et al., 2015). Vid andra tillfällen skapade vårdhunden ett lugn och sinnesro hos deltagarna. Närvaron av vårdhunden fick de äldre att känna kärlek, fred och lycka. Hunden ansågs locka fram glädje och skratt samt var en flykt från det vardagliga livet. De äldre ömmade för hunden och de hade kärleksfulla och beskyddande känslor för den. Deltagarna i interventionsgruppen var glad och välmående både under sessionerna samt en tid efter de hade träffat vårdhunden (Nordgren & Engström, 2014a). 9 av 10 deltagarna upplevde att hunden hade en lugnande effekt och 80% ville fortsätta med hundinterventionerna (Moretti et al., 2011). Ledsamhet och ångest ökade när sessionen var över och deltagarna uttryckte att de ville träffa hunden igen (Swall et al., 2015).

4.5 Ökad social interaktion och minskad ensamhet

Den sociala kontakten och aktiviteten pågick under en längre tid i AAI grupperna än i kontrollgrupperna. Det framkommer bland annat att den verbala interaktionen, beröring och blicken mot andra personer eller hunden ökade i interventionsgruppen (Wesenberg et al., 2019). En av deltagarna satt med slutna ögon, gungade långsamt i rullstolen och strök hunden (Swall et al., 2015). Deltagarna hade själva sökt kontakt med vårdhund, hundförare och andra människor (Wesenberg et al., 2019). Patienter som deltagit i interventioner med vårdhund har känt sig mindre ensamma (Sollami et al., 2017). Deltagarna skapade en önskan om att ha hunden nära sig under interventionerna. Hunden ses som en ny vän och dess närvaro skapade ett lugn, stunder av harmoni och kärlek när de sitter tillsammans (Swall et al., 2015).

4.6 Resultatsammanfattning

Resultatet visade att vårdhunden kan ha en påverkan gällande möjlighet till ökad livskvalité. För vissa personer har hundinterventioner haft en betydande positiv påverkan på hälsa med förbättrat minne, minskad ofrivillig ensamhet, depression och ångest samt ökad rörlighet och social interaktion. Viss förbättring av kognitionen har också kunnat ses hos personer efter intervention med vårdhund. För andra har den haft en oförändrad eller till och med negativ påverkan med ett ökat behov av ADL och en ökad verbal agitation.

5. Diskussion

5.1 Metoddiskussion

Valet av att göra en litteraturstudie grundades på att tidsramen för studien var kort. Sedan kan en litteraturstudie ge ett mer fördjupat resultat då flera vetenskapliga artiklar sammanställs (Kristensson, 2014, s. 150–151). Alternativt hade en empirisk studie kunnat svara på syftet, men på grund av både tidsbrist och rådande pandemi hade det inte varit genomförbart. Studiens syfte var till en början tänkt att undersöka vårdhundens påverkan i allmänhet och inte vara begränsad till en kontext, det ansågs dock att syftet skulle bli för brett och begränsades till äldre på ett vårdboende. Artiklarna söktes i databaser som vanligen används och är fokuserade på omvårdnadsforskning (Forsberg & Wengström, 2020, s. 64). Användandet av indexord, “pet therapy” eller “animal assisted therapy” beroende på databas, försämrade resultatet för antal träffar. 6st relevanta artiklar framkom vid användning av indexord. Fritextsökning användes istället då det ökar sökningens känslighet och leder till fler träffar (Kristensson, 2014, s. 161). Det var svårt att få flera bra och relevanta artiklar till litteratursökningen, då samma artiklar ofta återfanns på de olika databaserna. Enligt Forsberg & Wengström (2020, s. 30) bör systematiska litteraturstudier genomföras på aktuell forskning, därmed valdes artiklar från år 2010–2020. Författarna valde att begränsa sökningen till artiklar skrivna på engelska för att underlätta analysen av texten. Trots det finns det risker för misstolkning av texten då ingen av författarna har det som modersmål. Alla artiklar analyserades av båda författarna vid flera tillfällen, både tillsammans och enskilt för att minska risken för misstolkning. Pilotstudier exkluderades då resultatet först analyseras på en mindre grupp människor innan den utförs (Svensk MeSH, 2020).

Anledningen till att undersökningen bygger på övervägande kvantitativa artiklar beror på att det inte fanns många kvalitativa som svarade på syftet. Enbart en kvalitativ artikel ansågs fylla kriterierna för att ingå i litteraturstudien, vilket betyder att 8 av artiklarna är kvantitativa och därmed gör studien mer generaliserbar för den population som studien avser (Kristensson, 2014, s. 56). Det var 6st randomiserade kontrollstudier (RCT). RCT anses vara mest tillförlitlig gällande att undersöka effekter, vilket ökar evidensgraden i litteraturstudien (Kristensson, 2014, s. 60). Samtliga studier använde sig av välkända mätinstrument med en god validitet och reliabilitet. Validitet innebär att det som avsetts att mätas har mätts och reliabilitet handlar om hur mätsäkert instrumentet är, att instrumentet saknar mätfel (Kristensson, 2014, s. 57). Fortsatt i granskningen av artiklarnas metoder upptäcktes att testerna inte var blindade. Då studierna gäller vårdhundar vilket gör det svårt att blinda testet ansågs studierna uppfylla den kvalité som krävs. Enligt Kristensson (2014, s. 64) har ett blindat test en minskad risk för placeboeffekt.

Bias förekommer i nästan alla studier i någon form, det är då viktigt att undersöka varför det förekommer och hur pass stora de är (Kristensson, 2014, s. 57). Flertalet av artiklarna till studien hade höga bortfall. Det ansågs dock av författarna att det var acceptabelt då det kan vara svårt kring den här gruppen människor. När de är äldre och sköra finns förhöjd risk

för sjukdom och dödsfall vilket leder till att det blir mycket bortfall. I Lag om etikprövning av forskning som avser människor (SFS 2003:460, 20 §) står det skrivet att forskning får utföras utan samtycke vid vissa hälsotillstånd, personen ska trots det få personlig information kring forskningen samt att forskningen ska ske i samråd med närmsta anhöriga och god man eller förvaltare (Lag om etikprövning av forskning som avser människor, SFS 2003:460, 20 §). Flertalet av deltagarna i studierna kunde själva inte ge sitt samtycke på grund av demenssjukdom utan studierna utfördes i samråd med anhörig eller förvaltare. I tillägg till det avslutades deltagandet hos de personer som visade på känslor eller uttryck att de inte ville delta.

5.2 Resultatdiskussion

Syftet med litteraturstudien har varit att undersöka alla äldre som bor på vårdboenden oavsett sjukdomshistoria, men av resultatet att döma har alla artiklar fokuserat på eller nämnt demenssjukdomar. Det kan anses som ett intressant fynd varför speciellt demenssjukdomar och vårdhundar är mer forskat på än äldre personer på vårdboenden generellt. Visserligen finns det som nämnts i bakgrunden en ökad risk för demens i takt med att människor blir äldre, vilket kan antas ha gjort att intresset för just vårdhundens påverkan för demenssjukdomar har studerats. Samt att 50 miljoner människor lever med demenssjukdom och det ökar med nästan 10 miljoner nya fall per år (WHO, 2020).

Resultatet visar på att vårdhunden har haft en positiv påverkan gällande den fysiska livskvalitén men en negativ påverkan med ett ökat ADL behov. Dock kan det antas att den större ökningen av behov i ADL i interventionsgruppen beror på att det var stora poängskillnader mellan grupperna vid start, samt att vid en jämnare startpoäng hade skillnaderna inte varit lika stora. Samtidigt kan det ses i Friedmann et al., (2015) studie där startpoängen var jämnare samt högre, att behovet av ADL istället minskade och deltagarna blev mer självständiga över tid. I resultatet har en ökad rörlighet som att kasta boll, klappa, gå fram eller luta sig mot vårdhunden kunnat ses. Som tidigare nämnts i bakgrunden kan det i sin tur påverka de äldres hälsa positivt då en minskad rörlighet, mycket stillasittande och inaktivitet hos de äldre är vanligt samt att det finns en ökad dödlighet i den här gruppen. Kawamura, Niiyama & Niiyama (2006) finner andra positiva resultat på ökad rörlighet. Det uppmärksammades främst hos en deltagare med hemiplegi som inte ville röra sin friska arm innan vårdhundinterventionerna. Vid mötet med hunden började deltagaren leka och kasta boll med hunden, dessutom skakade deltagaren hand med hundägaren. Dock kan det ses en försämring av motoriken generellt bland deltagarna (Kuwamura et al., 2006).

Resultatet visar på att interventioner med vårdhundar har olika påverkan på personers agitation. Dels tyder resultatet på att det finns en förbättring genom minskning av agitation dels att det finns en stabilitet istället för minskning, vilket också kan anses vara en positiv påverkan då det i kontrollgrupper istället har ökat. Dock kan det också ses att vårdhunden inte har någon påverkan alls på agitation eller till och med ökat den verbala agitationen. Ökningen av verbal agitation skulle kunna anses vara något positivt i förhållande till minskningen av fysisk aggressivitet. Dock skulle den verbala ökningen kunna medföra andra negativa problem som till exempel ökad ljudnivå och störningsmoment på vårdboendet. Resultatet gällande en positiv påverkan på agitationen styrks av andra studier. Exempelvis skedde en förbättring av agitationen i interventionsgruppen medan den förblev oförändrad i kontrollgruppen (Friedmann et al, 2015) samt att de agiterande beteendena försvann omedelbart i samband med en 3 veckors daglig kontakt med vårdhunden, för att sedan öka när de inte fick träffa hunden mer (Filan & Llewellyn-Jones, 2006). Beträktande den verbala agitationen motsägs den i Bartlett et al., (2008) & Filan & Llewellyn-Jones (2006) studier då

den verbala agitationen minskade bland deltagarna som haft kontakt med vårdhund. Som det tidigare nämnts i bakgrunden skulle aktiviteter kunna minska agitation, vilket även resultatet tyder på. Därför kan det anses att vårdhunden kan öka motivation för aktivitet.

En annan påverkan som vårdhunden haft är en minskad känsla av ångest samt minskning av apati, dock kunde ingen påverkan ses på andra negativa känslor som tex ledsamhet, upprördhet och rädsla. Andra positiva effekter är lycka, vakenhet och välbehag där vårdhunden också kunnat locka fram till skratt under interventionerna. Andra studier visar att vårdhunden har ökat lyhördheten och vakenheten hos personer (Filan & Llewellyn-Jones, 2006; Kawamura et al, 2006). Mätningar av hjärtfrekvenser har visat sig sjunka efter AAI (Bartlett et al., 2008 & Filan & Llewellyn-Jones, 2006) vilket kan tyda på att vårdhunden har en lugnande påverkan på personer med demens (Filan & Llewellyn-Jones, 2006). Andra studier visar på att interventioner med en vårdhund minskar den upplevda ångesten mer, även om den också sjunkit något i kontrollgrupper (Hoffman et al., 2009). Hoffman et al., (2009) menar dock att det krävs mer forskning för att kunna besvara vårdhundens påverkan på ångest som visats, samt att vilka biologiska faktorer som ligger bakom bör säkerställas. En annan viktig del är att undersöka hur pass långvariga effekter den här formen av terapi kan ha på både ångest och depression.

Resultatet tyder på att vårdhunden kan ha en positiv påverkan på personer med demens och deras depressiva symtom. Dock är det intressant att det ses en skillnad mellan hur pass svår demens personen har, där vårdhunden visar sig ha större påverkan på de med svår demens jämfört med de som har en mild-måttlig demens. Vårdhundens närvaro upplevdes även som en flykt från vardagen där de flesta av deltagarna ville fortsätta med interventionerna, samt att välmående och glädje kunde ses en tid efter. Hunden visar på en positiv påverkan hos patienter med demens där deras minnen har kunnat återskapas och återberättas. Förbättringar av den kognitiva svikten uppmärksammades som gav sig i uttryck att mindre symtom för demens sågs. Det har även setts positiv påverkan på intellektuell funktion, känslomässig funktion och andra mentala funktioner där patienterna förbättrats under de första 6 månaderna av interventionen. Det kan framförallt ses en signifikant skillnad i förbättring av orientering samt emotionell stabilitet. Dock har patienterna successivt börjat försämrats mellan 6–12 månader (Kawamura et al., 2006). Att det sker en försämring efter 6 månader kan anses bero på att vårdhunden blir en del av vardagen och inte tillför något nytt stimuli för personerna. Vårdhunden har även kunnat ses ha påverkan genom att fördröja debuten av demenssjukdom (Linder, Siebens, Mueller, Gibbs & Freeman, 2017). Dock visar andra studier på motsatt effekt där deltagarna fått en försämrad kognitiv funktion under perioden som studien utfördes (Thodberg et al., 2016).

Resultatet visar på att den sociala kontakten och aktiviteten ökar under interventioner med en vårdhund. Bland annat kan det ses att den verbala interaktionen och beröringen ökade mellan deltagare och hunden, samt mellan olika deltagare. Deltagarna visar ett ökat intresse till social interaktion genom att söka kontakten själv till andra personer, hundförare eller vårdhund. Det kan ses en minskning på känslan av ensamhet hos deltagarna efter en intervention av vårdhund. Som tidigare nämnts i bakgrunden kan ofrivillig ensamhet leda till depressioner. En studie visar att vårdhunden kan minska ensamheten (Banks, MR & Banks, WA, 2002) vilket kan anses ha en positiv påverkan på depression. Genom att använda vårdhundar för att lindra depressioner kan anses som något gott ur ett genusperspektiv. Smirtwaite (2010, s. 281) skriver att depressioner oftast associeras till kvinnor och anses därför vara en kvinnlig sjukdom. Synen på depressioner kan då orsaka att män med depression inte upptäcks i vården. En ökad genusmedvetenhet kan eventuellt bidra till förbättrad diagnostik och behandling för män med depression (Smirtwaite, 2010, s. 281).

Som nämnts i bakgrunden är ofrivillig ensamhet en viktig samhällsfråga då den leder till sämre rankad hälsa samt ökad risk för demensdebut, vilket skulle kunna leda till ökade besök hos hälso- och sjukvården. Hiroko et al., (2019) menar på att AAI är en intervention som skulle kunna minska vårdkostnaderna som medföljer ett ökat vårdbehov. Det framkommer att många tycker det är svårt att uttrycka sin ensamhet med ord. Många använder synonymer som exempelvis olycklig, allena, upplevelse av övergivenhet, naken, brist på sällskap och nedstämd (Nilsson, 2012, s. 430). Det kan antas att ofrivillig ensamhet är en form av ett lidande för personen. Ett känslomässigt och uthärdande lidande beskrivs i teorin av Janice Morse, där hon menar att sjuksköterskor inte bör fråga om personens lidande under deras uthärdande av det. Det beror på att de kanske inte orkar prata om det eller distanserar sig från lidandet (Wiklund Gustin, 2019 s.424). Genom att introducera en vårdhund för de personer som är i en uthärdande fas av sitt lidande kan det anses som en omvårdnadsåtgärd för personens ensamhet utan att behöva prata om det.

Resultatet visar att deltagarna har en önskan om att ha vårdhunden i sin närhet under interventionerna och upplever den som en ny vän. Flera studier visar en positiv påverkan av vårdhunden på personers sociala beteenden (Filan & Llewellyn-Jones, 2006; Bartlett, Perkins, Rand & Travers, 2002). Både varaktighet och frekvensen av de sociala beteendena ökade hos personerna på vårdboendet när vårdhunden fanns i närheten (Filan & Llewellyn-Jones, 2006). Bland annat kunde det ses att leenden, skratt, beröring och tal ökade (Filan & Llewellyn-Jones, 2006; Bartlett, Perkins, Rand & Travers, 2008). Filan & Llewellyn-Jones (2006) skriver också att den sociala interaktionen patienter emellan och mellan patienter och personal ökade under tiden som hunden var på besök, men att personerna sedan gick tillbaka till tidigare beteende när hunden lämnade. Det kan antas att det vore en fördel för både personal och personer på vårdboende att ha frekventa besök av en vårdhund för att skapa en bättre social miljö och minska den ofrivilliga ensamheten.

6. Slutsatser

Litteraturstudiens resultat tyder på att vårdhunden kan ha en positiv påverkan på äldre personers hälsa och livskvalité. Vårdhunden har i studien haft en övervägande positiv påverkan, där man bland annat kunnat se en ökad rörlighet, förbättrad kognition, minskad känsla av ofrivillig ensamhet och ångest. Däremot kan en ökning av verbal agitation ses. Dessutom tycks svårighetsgraden av demens ha betydelse i graden av positiv påverkan av interventioner med vårdhund på olika hälsotillstånd. Vårdhunden som omvårdnadsintervention har visat sig ha positiv effekt på många äldre, men inte alla. Precis som med all annan typ av behandling finns det ingen som passar alla. Bland annat behövs det tas hänsyn till allergier och rädslor samt att alla personer inte uppskattar vårdhundar.

Att använda vårdhundar som en omvårdnadsåtgärd kan hjälpa sjuksköterskan i sitt arbete att främja hälsa. Det kan i sin tur minska behovet av besök hos hälso- och sjukvården och med det leda till lägre vårdkostnader. Vidare forskning är nödvändig för att kunna utvärdera interventionens påverkan, då tidigare forskningsresultat är baserat på mindre testgrupper och främst personer med demensdiagnos. Ökad forskning som inkluderar fler äldre med olika hälsotillstånd kan ge en bättre bild på interventionens påverkan generellt.

7. Referenser

- Aarskog, N. K., Hunskår, I., & Bruvik, F. (2019). Animal-Assisted Interventions With Dogs and Robotic Animals for Residents With Dementia in Nursing Homes: A Systematic Review. *Physical & Occupational Therapy in Geriatrics, 37*(2), 77–93. doi: 10.1080/02703181.2019.1613466
- Banks, M. R., & Banks, W. A. (2002). The Effects of Animal-Assisted Therapy on Loneliness in an Elderly Population in Long-Term Care Facilities. *Journals of Gerontology Series A: Biological Sciences & Medical Sciences, 57*(7), M428–M432. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1093/gerona/57.7.M428>
- Bartlett, H., Perkins, J., Rand, J., & Travers, C. (2008). Dog-assisted therapy for older people with dementia: A review. *Australasian Journal of Aging, 27*(4), 177–182. doi: 10.1111/j.1741-6612.2008.00317
- Béland, F., Zunzunegui, M.-V., Alvarado, B., Otero, A. & Del Ser, T. (2005). Trajectories of cognitive decline and social relations. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences, 60*(6), 320–330. doi:10.1093/geronb/60.6.P320
- Bernabei, V., De Ronchi, D., La Ferla, T., Moretti, F., Tonelli, L., Ferrari, B., ... Atti, A. R. (2013). Animal-assisted interventions for elderly patients affected by dementia or psychiatric disorders: A review. *Journal of Psychiatric Research, 47*(6), 762–773. doi:10.1016/j.jpsychires.2012.12.014
- Boyd, M., Frey, R., Balmer, D., Robinson, J., McLeod, H., Foster, S., ... Gott, M. (2019). End of life care for long-term care residents with dementia, chronic illness and cancer: Prospective staff survey. *BMC Geriatrics, 19*(1), 137. doi: 10.1186/s12877-019-1159-2
- Brimelow, R. E., & Wollin, J. A. (2017). Loneliness in Old Age: Interventions to Curb Loneliness in Long-Term Care Facilities. *Activities, Adaptation & Aging, 41*(4), 301–315. doi: 10.1080/01924788.2017.1326766
- *Briones, M. Á., Pardo-García, I., & Escribano-Sotos, F. (2019). Effectiveness of a Dog-Assisted Therapy Program to Enhance Quality of Life in Institutionalized Dementia Patients. *Clinical Nursing Research, 1054773819867250*. doi: 10.1177/1054773819867250
- Chatterji, S., Byles, J., Cutler, D., Seeman, T. & Verdes, E. (2015). Health, functioning, and disability in older adults—present status and future implications. *The Lancet, 385*(9967), 563–575. doi:10.1016/s0140-6736(14)61462-8
- Codex (2020). *Forskning som involverar människan: Regler och riktlinjer*. Hämtad 13 november från <http://www.codex.vr.se/forskningmanniska.shtml>
- Cohen-Mansfield, J., Dakheel-Ali, M. & Marx, M. S. (2009). Engagement in persons with dementia: The concept and its measurement. *The American Journal of Geriatric Psychiatry, 17*(4), 299–307. doi:10.1097/JGP.0b013e31818f3a52
- Cohen-Mansfield, J., Marx, M. S., Dakheel-Ali, M., Regier, N. G., Thein, K., & Freedman, L. (2010). Can agitated behavior of nursing home residents with dementia be prevented with the use of standardized stimuli? *Journal of the American Geriatrics Society, 58*(8), 1459–1464. doi:10.1111/j.1532-5415.2010.02951.x
- DiSalvo, H., Haiduven, D., Johnson, N., Reyes, V.V., Hench, C.P., Shaw, R., & Stevens, D.A. (2006). Who let the dogs out? Infection control did: utility of dogs in health care settings and

infection control aspects. *American Journal of Infect Control*, 34(5), 301-307.
doi:10.1016/j.ajic.2005.06.005

Drageset, J., Eide, G. E., Kirkevold, M. & Ranhoff, A. H. (2013). Emotional loneliness is associated with mortality among mentally intact nursing home residents with and without cancer: A five-year follow-up study. *Journal of Clinical Nursing*, 22(1-2), 106-114.
doi:10.1111/j.1365-2702.2012.04209.x

Edberg, A.-K. (2017). Inledning avsnitt III. I Blomqvist, K., Edberg, A., Ernsth Bravell, M. & Wijk, H. (red.) (2017). *Omvårdnad och äldre*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur.

Filan, S. L., & Llewellyn-Jones, R. H. (2006). Animal-assisted therapy for dementia: A review of the literature. *International Psychogeriatrics*, 18(4), 597-611. doi: 10.1017/S1041610206003322

Folkhälsomyndigheten (2019). *Öppna jämförelser folkhälsa 2019*. Hämtad 12 november från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/oe/oppna-jamforelser-folkhalsa-2019/>

Forsberg, C. & Wengström, Y. (2016). *Att göra systematiska litteraturstudier: värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*. (4. uppl.) Stockholm: Natur & kultur.

Friedmann, E., Galik, E., Thomas, S. A., Hall, P. S., Chung, S. Y., & McCune, S. (2015). Evaluation of a Pet-Assisted Living Intervention for Improving Functional Status in Assisted Living Residents With Mild to Moderate Cognitive Impairment: A Pilot Study. *American Journal of Alzheimer's Disease & Other Dementias*, 30(3), 276-289. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1177/1533317514545477>

Fujisawa, H., Kumasaka, T., & Arakida, M. (2019). Influence of Animal Assisted Therapy Using Dog for Patients with Stroke and Examination of Nursing Care. *International Medical Journal*, 26(2), 126-134.

Föreanta nationerna (FN) *Globala målen för hållbar utveckling*. Hämtad 12 november 2020 från <https://fn.se/globala-malen-for-hallbar-utveckling/>

Hoffman, A., Lee, A.H., Wertenaue, F., Ricken, R., Jansen, J., Gallinat, J., & Lang, U. (2009). Dog-assisted intervention significantly reduces anxiety in hospitalized patients with major depression. *European Journal of Integrative Medicine*, 1(3), 145-148, 4p.
doi:10.1016/j.eujim.2009.08.002

Holmén, K., Ericsson, K. & Winblad, B. (2000). Social and emotional loneliness among nondemented and demented elderly people. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 31(3), 177-192. doi:10.1016/S0167-4943(00)00070-4

Holwerda, T. J., Deeg, D. J. H., Beekman, A. T. F., Van Tilburg, T. G., Stek, M. L., Jonker, C. & Schoevers, R. A. (2014). Feelings of loneliness, but not social isolation, predict dementia onset: Results from the Amsterdam Study of the Elderly (AMSTEL). *Journal of Neurology, Neurosurgery, and Psychiatry*, 85(2), 135-142. doi:10.1136/jnnp-2012-302755

Jain, B., Syed, S., Hafford-Letchfield, T., & O'Farrell-Pearce, S. (2020). Dog-assisted interventions and outcomes for older adults in residential long-term care facilities: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Older People Nursing*, 15(3), 1-19. doi: 10.1111/opn.12320

Kawamura, N., Niiyama, M., & Niiyama, H. (2009). Animal-assisted activity: experiences of institutionalized Japanese older adults. *Journal Of Psychosocial Nursing & Mental Health Services*, 47(1), 41-47 7p.

Kristensson, J. (2014). *Handbok i uppsatsskrivande och forskningsmetodik: För studenter inom hälso- och vårdvetenskap*. Stockholm: Natur & Kultur.

Lefebvre, S.L., Reid-Smith, R., Boerlin, P. & Weese, J.S. (2008). Evaluation of the risks of shedding salmonellae and other potential pathogens by therapy dogs fed raw diets in Ontario and Alberta. *Zoonoses and Public Health*, 55(8-10), 470-480. doi:10.1111/j.1863-2378.2008.01145.x

Linder, D. E., Siebens, H. C., Mueller, M. K., Gibbs, D. M., & Freeman, L. M. (2017). Animal-assisted interventions: A national survey of health and safety policies in hospitals, eldercare facilities, and therapy animal organizations. *American Journal of Infection Control*, 45(8), 883–887. doi: 10.1016/j.ajic.2017.04.287

*Majic, T., Gutzmann, H., Heinz, A., Lang, U. E., & Rapp, M. A. (2013). Animal-Assisted Therapy and Agitation and Depression in Nursing Home Residents with Dementia: A Matched Case-Control Trial. *American Journal of Geriatric Psychiatry*, 21(11), 1052–1059. doi: 10.1016/j.jagp.2013.03.004

*Moretti, F., De Ronchi, D., Bernabei, V., Marchetti, L., Ferrari, B., Forlani, C., ... Atti, A. R. (2011). Pet therapy in elderly patients with mental illness. *Psychogeriatrics*, 11(2), 125–129. doi: 10.1111/j.1479-8301.2010.00329.x

Nilsson, B. (2012). Ensamhet. I L. Wiklund Gustin & I. Bergbom (red.), *Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik* (1. uppl., s. 422-434). Lund: Studentlitteratur

*Nordgren, L., & Engström, G. (2014a). Animal-assisted intervention in dementia: Effects on quality of life. *Clinical nursing research*, 23(1), 7–19. (23800890). doi: 10.1177/1054773813492546

*Nordgren, L., & Engström, G. (2014b). Effects of dog-assisted intervention on behavioural and psychological symptoms of dementia. *Nursing Older People*, 26(3), 31–38. doi: 10.7748/nop2014.03.26.3.31.e517

Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M., & Ihlebæk, C. (2019). Engagement in elderly persons with dementia attending animal-assisted group activity. *Dementia* (14713012), 18(1), 245–261. doi: 10.1177/1471301216667320

*Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M., Patil, G., & Ihlebæk, C. (2016). Effect of animal-assisted interventions on depression, agitation and quality of life in nursing home residents suffering from cognitive impairment or dementia: A cluster randomized controlled trial. *International Journal of Geriatric Psychiatry*, 31(12), 1312–1321. (2016-04578-001). doi: 10.1002/gps.4436

Perissinotto, C. M., Covinsky, K. E. & Stijacic Cenzer, I. (2012). Loneliness in older persons: A predictor of functional decline and death. *Archives of Internal Medicine*, 172(14), 1078–1084. doi:10.1001/archinternmed.2012.1993

Routasalo, P. E., Savikko, N., Tilvis, R. S., Strandberg, T. E. & Pitkälä, K. H. (2006). Social contacts and their relationship to loneliness among aged people—A population-based study. *Gerontology*, 52(3), 181–187. doi:10.1159/000091828

Schreiner, A. S., Yamamoto, E. & Shiotani, H. (2005). Positive affect among nursing home residents with alzheimer's dementia: The effect of recreational activity. *Aging and Mental Health*, 9(2), 129–134. doi: 10.1080/13607860412331336841.

SFS: 2003:460. *Lag om etikprövning av forskning som avser människor*. Stockholm: Regeringskansliet. Hämtad från <http://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2003:460>

Siegel, E. O., Backman, A., Cai, Y. I., Goodman, C., Ocho, O. N., Wei, S., ... Xu, H. (2019). Understanding contextual differences in residential LTC provision for cross-national research: identifying internationally relevant CDEs. *Gerontology & Geriatric Medicine*, 5, 1-8. doi:10.1177/2333721419840591

Smirthwaite, G. (2010). Olika kön - olika tillgång och kvalitet i vården. I B. Wijma., G. Smirthwaite & K. Swahnberg (red.), *Genus och kön inom medicin- och vårdutbildningar*. (1:1. uppl., s. 277-292). Lund: Studentlitteratur.

Socialstyrelsen (2011). *Bostad i särskilt boende är den enskildes hem*. Hämtad 6 november 2020 från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2011-1-12.pdf>

Socialstyrelsen (2014). Vårdhund för äldre i särskilt boende *En systematisk översikt om effekter och vetenskapligt stöd*. Hämtad 7 november 2020 från https://www.sbu.se/contentassets/8bed670d762d4293bc4a69fe8c19c5cb/vardhund_aldre_sarskilt_boende_2014-1-25.pdf

Socialstyrelsen (2019a). *Allt fler får antidepressiva läkemedel*. Hämtad 7 november 2020 från <https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/allt-fler-far-antidepressiva-lakemedel/>

Socialstyrelsen. (2019b). *Kommunal hälso- och sjukvård: Vårdlandskapet* Hämtad 7 december 2020 från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-3-18.pdf>

Socialstyrelsen. (2019c). *Äldre med intellektuella funktionsnedsättningar: Personer med intellektuell funktionsnedsättning och demens*. Hämtad 7 december 2020 från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-3-18.pdf>

Socialstyrelsen. (2019d). *Äldres hälsa: äldres psykiska*. Hämtad 7 december 2020 från <https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/aldre/aldres-halsa/>

Socialstyrelsen (2020a). *Demenssjukdom, beteendemässiga och psykiska symtom - Strukturerad uppföljning och utvärdering av BPSD och effekter av insatta åtgärder*. Hämtad 24 november 2020 från <https://roi.socialstyrelsen.se/riktlinjer/nationella-riktlinjer-for-vard-och-omsorg-vid-demenssjukdom/1/demenssjukdom-beteendemassiga-och-psykiska-symtom-strukturerad-uppfoljning-och-utvardering-av-bpsd-och-effekt-av-insatta-atgarder/1.31>

Socialstyrelsen. (2020b). *Kunskapsbaserad vård och omsorg: Fallförebyggande insatser för äldre*. Hämtad 7 december 2020 från <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-3-6603.pdf>

*Sollami, A., Gianferrari, E., Alfieri, M., Artioli, G., & Taffurelli, C. (2017). Pet therapy: An effective strategy to care for the elderly? An experimental study in a nursing home. *Acta Bio-Medica: Atenei Parmensis*, 88(1S), 25–31. doi: 10.23750/abm.v88i1 -S.6281

Statens beredning för social och medicinsk utvärdering (2020). *SBU:s metodbok*. Hämtad 11 november från <https://www.sbu.se/sv/metod/sbus-metodbok/#granskningsmall>

Stefanini, M. C., Martino, A., Allori, P., Galeotti, F. & Tani, F. (2015). The use of Animal-Assisted Therapy in adolescents with acute mental disorders: A randomized controlled study. *Complementary Therapies Clinical Practice*, 21(1), 42-46. doi.org/10.1016/j.ctcp.2015.01.001

Svensk MeSH (u.å.). *Pilot Projects: Pilotstudier*. Hämtad 26 november 2020 från <https://mesh.kib.ki.se/term/D010865/pilot-projects>

*Swall, A., Ebbeskog, B., Lundh Hagelin, C., & Fagerberg, I. (2015). Can therapy dogs evoke awareness of one's past and present life in persons with Alzheimer's disease? *International Journal of Older People Nursing*, 10(2), 84–93. doi: 10.1111/opn.12053

Taube, E., Kristensson, J., Sandberg, M., Midlöv, P. & Jakobsson, U. (2015). Loneliness and health care consumption among older people. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 29(3), 435–443. doi:10.1111/scs.12147

Thodberg, K., Sørensen, L. U., Christensen, J. W., Poulsen, P. H., Houbak, B., Damgaard, V., Keseler, I., Edwards, D., & Videbech, P. B. (2016). Therapeutic effects of dog visits in nursing homes for the elderly. *Psychogeriatrics*, 16(5), 289–297. <https://doi-org.db.ub.oru.se/10.1111/psyg.12159>

Wells, D. L. (2009). The effects of animals on human health and well-being. *Journal of Social Issues*, 65(3), 523–543. doi:10.1111/j.1540-4560.2009.01612.x

*Wesenberg, S., Mueller, C., Nestmann, F., & Holthoff-Detto, V. (2019). Effects of an animal-assisted intervention on social behaviour, emotions, and behavioural and psychological symptoms in nursing home residents with dementia. *Psychogeriatrics*, 19(3), 219–227. doi: 10.1111/psyg.12385

Wiklund Gustin, L. (2019) Lidande. I F. Friberg & J. Öhlén (red.), *Omvårdnadens grunder: Perspektiv och förhållningsätt* (3.uppl., s.409-437). Studentlitteratur: Lund

Wilson, R. S., Krueger, K. R., Arnold, S. E., Schneider, J. A., Kelly, J. F., Barnes, L. L., . . . Bennett, D. A. (2007). Loneliness and risk of Alzheimer disease. *Archives of General Psychiatry*, 64(2), 234–240. doi:10.1001/archpsyc.64.2.234

Wolff, A.I. & Frishman, W.H. (2004). Animal-assisted therapy in cardiovascular disease. *Seminars in Integrative Medicine*. 2(4), 131-4. doi:org/10.1016/j.sigm.2005.01.004

World health organization (1948). *Constitution*. Hämtad 12 november 2020 från <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/EN/constitution-en.pdf?ua=1>

World health organization (2020). *Key facts*. Hämtad 24 november 2020 från <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/dementia>

* Artiklar som är med i resultatet

Refererat enligt APA-systemet 2020 av Röda korset.

Bilagor

1. Sökmatrix

Cinahl 2020-11-04 Kl.15.03 Begränsningar · Engelska · 2010–2020 · Peer reviewed					
S1	(MH “Pet Therapy”)	574	0	0	0
S2	Animal*	158,590	0	0	0
S3	“Therapy dog”	60	0	0	0
S4	“pet therapy”	585	0	0	0
S5	Dog*	7.404	0	0	0
S6	Pet*	26,140	0	0	0
S7	S2 OR S3 OR S4 OR S5 OR S6	184.907	0	0	0
S8	“long term care”	13,343	0	0	0
S9	“nursing homes”	11,445	0	0	0
S10	“nursing care”	18,455	0	0	0
S11	S8 OR S9 OR s10	39,202	0	0	0

S12	Health	904,468	0	0	0
S13	Effect*	973,053	0	0	0
S14	“Quality of life”	128,157	0	0	0
S13	“Life Quality”	35,825	0	0	0
S14	Well-being	39,508	0	0	0
S15	S12 OR S13 OR S14	1,675,045	0	0	0
S16	Intervention*	315,651	0	0	0
S17	S1 AND S7 AND S11 AND S15 AND S16	17	17	9	1
Cinahl 2020-11-10 Kl. 15.11 Begränsningar · Engelska · 2010–2020 · Peer reviewed					
S1	“Animal-assisted therapy”	479	0	0	0
S2	“Therapy dog”	60	0	0	0
S3	“pet therapy”	585	0	0	0
S4	Dog*	7.404	0	0	0
S5	Pet	18,440	0	0	0

S6	S1 OR S2 OR S3 OR S4 OR S5	25,074	0	0	0
S7	“long term care”	13,343	0	0	0
S8	“nursing homes”	11,445	0	0	0
S9	S7 OR S8	21,554	0	0	0
S10	Health	904,468	0	0	0
S11	Effect*	973,053	0	0	0
S12	“Quality of life”	128,157	0	0	0
S13	“Life Quality”	35,825	0	0	0
S14	Well-being	39,508	0	0	0
S15	S10 OR S11 OR S12 OR S13 OR 14	1,675,043	0	0	0
S16	S6 AND S9 AND S15	65	65	23	2
Medline 2020-11-05 Kl. 14.38 Begränsningar · Engelska · 2010–2020 · Peer reviewed					
S1	(MH “Animal assisted therapy”)	351	0	0	0

S2	“pet therapy”	365	0	0	0
S3	Dog*	77,400	0	0	0
S4	Pet*	285,210	0	0	0
S5	Animal*	2,004,096	0	0	0
S6	“Therapy Dog”	67	0	0	0
S7	S2 OR S3 OR S4 OR S5 OR S6	2,250,114	0	0	0
S8	Health	2,398,485	0	0	0
S9	Effect*	3,836,146	0	0	0
S10	“Quality of life”	204,292	0	0	0
S11	“Life quality”	52,508	0	0	0
S12	Well-being	50,561	0	0	0
S13	S8 OR S9 OR S10 OR S11 OR S12	5,336,655	0	0	0
S14	“nursing care”	10,892	0	0	0
S15	“nursing homes”	11,338	0	0	0
S16	“long term care”	12,440	0	0	0
S17	S14 OR S15 OR S16	31,392	0	0	0
S18	Intervention*	645,177	0	0	0

S19	S1 AND S7 AND S13 AND S17 AND S18	16	16	3	1
Medline 2020-11-05 Kl. 15.03 Begränsningar · Engelska · 2010–2020 · Peer reviewed					
S1	“Animal assisted therapy”	351	0	0	0
S2	“pet therapy”	365	0	0	0
S3	Dog*	77,400	0	0	0
S4	Pet	72,326	0	0	0
S5	“Therapy Dog”	67	0	0	0
S6	S1 OR S2 OR S3 OR S4 OR S5	146,014	0	0	0
S7	Health	2,398,485	0	0	0
S8	Effect*	3,836,146	0	0	0
S9	“Quality of life”	204,292	0	0	0
S10	“Life quality”	52,508	0	0	0
S11	Well-being	50,561	0	0	0
S12	S7 OR S8 OR S9 OR S10 OR S11	5,336,647	0	0	0
S13	“nursing homes”	11,338	0	0	0

S14	“long term care”	12,440	0	0	0
S15	S13 OR S14	21,085	0	0	0
S16	S6 AND S12 AND S15	84	84	35	3
databas	sökord	Antal träffar	Urval 1	Urval 2	Urval 3
Pubmed 2020-11-04 kl. 15.30 Begränsningar: · Engelska · 2010-2020					
#1	([sb] "animal assisted therapy")	485	0	0	0
#2	animal	1,968,636	0	0	0
#3	”Pet therapy”	83	0	0	0
#4	”Therapy dog”	69	0	0	0
#5	Dog*	36 144	0	0	0
#6	Pet	66 418	0	0	0
#7	(#2 OR #3 OR #4 OR #5 OR #6)	2,025,243	0	0	0
#8	health	2 687 649	0	0	0
#9	Effect*	3,801,950	0	0	0

#10	"quality of life"	197 144	0	0	0
#11	"life quality"	4872	0	0	0
#12	"well-being"	51 374	0	0	0
#13	(#8 OR #9 OR #10 OR #11)	5,526,609	0	0	0
#14	"nursing care"	11 376	0	0	0
#15	"long term care"	12,625	0	0	0
#16	"nursing homes"	11,671	0	0	0
# 17	(#14 OR #15 OR #16)	32,426	0	0	0
#18	Intervention*	692,213	0	0	0
#19	(#1 AND #7 AND #13 AND #17 AND #18)	23	23	5	4
Pubmed 2020-11-10 KL. 15.43 Begränsningar: · Engelska · 2010-2020					
#1	"animal assisted therapy"	485	0	0	0
#2	"Pet therapy"	83	0	0	0
#3	"Therapy dog"	69	0	0	0

#4	Dog*	36 144	0	0	0
#5	Pet	66418	0	0	0
#6	(#1 OR #2 OR #3 OR #4 OR #5)	101 037	0	0	0
#7	health	2 687 649	0	0	0
#8	Effect*	3,801,950	0	0	0
#9	"quality of life"	197 144	0	0	0
#10	"life quality"	4872	0	0	0
#11	"well-being"	51 374	0	0	0
#12	(#7 OR #8 OR #9 OR #10)	5,526,609	0	0	0
#13	"long term care"	12,625	0	0	0
#14	"nursing home"	11,671	0	0	0
#15	(#13 OR #14)	21,629	0	0	0
#16	(#6 AND #12 AND #15)	63	63	5	1

2. Artikelmatris

Författare, år, titel, tidskrift, sidnr och land	Syfte	Metod	Värdering	Resultat
<p>Nordgren, L., & Engström, G. (2014). Animal-assisted intervention in dementia: Effects on quality of life. <i>Clinical nursing research</i>, 23(1), 7–19.</p> <p>Sverige</p>	<p>Evaluate the effects of AAI on QoL in people with dementia in nursing homes in Sweden.</p>	<p>Inklusionskriterier: Diagnostiserad med demens och uppfyllde en eller fler kriterier för AAI: bott på ett vårdboende minst 4 veckor, inte allergisk mot hund.</p> <p>Exklusionskriterier: individer som visat ångest kring hund tidigare eller inte anses lämpliga av personal. Tex aggression vid möte med hund.</p> <p>Urval: Deltagare till studien som uppfyllde krav identifierades av vårdpersonal, deltagarens behov diskuterades personalen och chef på boendet. OT tränad inom AAI bedömde om de boende var berättigade till AAI.</p> <p>N=20st. 12st kvinnor, 8st män.</p> <p>Ålder 58–88 år. Median 83 år.</p> <p>Bortfall: 11st. 4st dog, 4st pga hälsa/flytt. 3st pga vårdpersonal inte fullgjort enkät.</p> <p>N=9st analyserade resultat.</p> <p>Bedömningsinstrument: QUALID. Statistisk analys.</p>	<p>Styrkor: Väl beskriven metod. QUALID:s reliabilitet och validitet är testat. Medgivande från både deltagare och anhörig.</p> <p>Svagheter: Liten studiegrupp med många bortfall. Otydlig tabell.</p> <p>Medelhög kvalité</p>	<p>Deltagarnas livskvalitet ökade efter interventionen.</p> <p>QUALID poängen sänktes från 23 till 18.</p>

Författare, år, titel, tidskrift, sidnr och land	Syfte	Metod	Värdering	Resultat
<p>Majic, T., Gutzmann, H., Heinz, A., Lang, U. E., & Rapp, M. A. (2013). Animal-Assisted Therapy and Agitation and Depression in Nursing Home Residents with Dementia: A Matched Case-Control Trial. <i>American Journal of Geriatric Psychiatry</i>, 21(11), 1052–1059. 3.004</p> <p>Tyskland</p>	<p>Investigate the efficacy of animal-assisted therapy (AAT) on symptoms of agitation/aggression and depression in nursing home residents with dementia</p>	<p>Inklusionskriterier: MMSE <2, uppfyllda kriterier för demens, varaktighet på kognitiv svikt <6 månader. kliniskt signifikanta kognitiv nedsättning.</p> <p>Exklusionskriterier: Delirium, andra Axis I diagnoser, eller terminal somatisk sjukdom.</p> <p>Urval: 8st vårdboenden. AAT ingick på 2st av dem. N=75st. 35st i interventionsgruppen. 40st i kontrollgruppen.</p> <p>Bortfall: 10st. 5st från vardera gruppen pga död, sjukhusvistelse eller flytt. Ytterligare 11st när deltagare parades ihop.</p> <p>N= 65st till resultat. 43st kvinnor, 18st män. Ålder 57–101 år. Medelålder 82 år.</p> <p>Paired t-test: N=54st till resultat. 38st kvinnor, 16st män. Ålder 57–101 år. Medelålder 81,7 år.</p> <p>Bedömningsinstrument: MMSE, CMAI, DMAS. Statistisk analys</p>	<p>Styrkor: Stora, jämnt fördelade grupper. Litet bortfall. Instrument testade för validitet och reliabilitet.</p> <p>Svagheter: Kan ej läsa sig till hur urvalet utfördes.</p> <p>Medelhög kvalitet</p>	<p>Ingen förbättring på agitation/aggression eller depression. Men ingen ökning till skillnad från kontrollgruppen.</p>

Författare, år, titel, tidskrift, sidnr och land	Syfte	Metod	Värdering	Resultat
<p>Swall, A., Ebbeskog, B., Lundh Hagelin, C., & Fagerberg, I. (2015). Can therapy dogs evoke awareness of one's past and present life in persons with Alzheimer's disease? <i>International Journal of Older People Nursing</i>, 10(2), 84–93. doi: 10.1111/opn.12053</p> <p>Sverige</p>	<p>This study aims to illuminate the meaning of the lived experience of encounters with a therapy dog for persons with Alzheimer's disease</p>	<p>Inklusionskriterier: Diagnostiserad med Alzheimers sjukdom och inte haft besök av terapihund tidigare.</p> <p>Exklusionskriterier: Negativa reaktioner till hunden</p> <p>Hermeneutiskt synsätt.</p> <p>Urval: Kommunal omvårdnad, 4 slutenvårdsavdelningar. 10 besök per deltagare.</p> <p>Ålder: 89–95 år.</p> <p>N=5st. 4st kvinnor, 1st man.</p> <p>Bortfall: 0st.</p> <p>Analysering och transkribering av videofilmer. Verbal och icke verbal kommunikation.</p>	<p>Styrkor: Studien hade inga bortfall. Metod och analys är bra beskriven.</p> <p>Svagheter: Alla deltagare hade erfarenhet av hundar, troligtvis positiv, vilket kan ha påverkat resultatet. Hundföraren som var med under sessionerna kan också ha påverkat resultatet.</p> <p>Hög kvalité</p>	<p>Resultatet visar att man kopplar samman sina sinnen och minnen och sedan reflekterar över dem med hunden. Tiden med hunden resulterar i att personen berättar om minnen och känslor. Det i sin tur möjliggör en möjlighet att nå patienten på ett kognitivt plan.</p>

Författare, år, titel, tidskrift, sidnr och land	Syfte	Metod	Värdering	Resultat
<p>Olsen, C., Pedersen, I., Bergland, A., Enders-Slegers, M., Patil, G., & Ihlebæk, C. (2016). Effect of animal-assisted interventions on depression, agitation and quality of life in nursing home residents suffering from cognitive impairment or dementia: A cluster randomized controlled trial. <i>International Journal of Geriatric Psychiatry</i>, 31(12), 1312–1321.</p> <p>Norge</p>	<p>Effect of animal-assisted interventions on depression, agitation and quality of life in nursing home residents suffering from cognitive impairment or dementia</p>	<p>Inklusionskriterier: män och kvinnor >65 år. Demensdiagnos eller kognitiv svikt med en MMSE poäng på 25 eller lägre.</p> <p>Exklusionskriterier: Allergi mot hund eller rädsla för hund.</p> <p>Urval: 10 vårdboenden var randomiserat valda genom dator till kontroll grupp eller interventionsgrupp med AAI. Vårdpersonal på boende valde ut 5–8 deltagare på varje boende.</p> <p>N=58st. 28 i interventionsgruppen och 30 i kontrollgruppen. Bortfall: 10 5st ur vardera gruppen pga flytt, hälsa eller död (7st). De som dog exkluderades från resultatet.</p> <p>N=51st till resultat. 26st i kontrollgruppen, 17st kvinnor och 9st män. Medelålder 84år.</p> <p>Interventionsgrupp: 25st i interventionsgruppen, 15st kvinnor och 10st män. Medelålder 83år.</p> <p>Bedömningsinstrument: CSDD, BARS, QUALID</p> <p>Statisk analys</p>	<p>Styrkor: Instrumentens validitet och reliabilitet har testats. Få bortfall.</p> <p>Svagheter: Syfte ej tydligt skrivet. Vissa skillnader i poäng i de olika mätmetoderna hos kontrollgrupp och interventionsgrupp.</p> <p>Medelhög kvalitet</p>	<p>Minskning av depression i interventionsgruppen och ökning i kontrollgruppen.</p> <p>Depression förbättrades hos fler i interventionsgruppen jämfört med kontrollgruppen.</p> <p>Ingen betydande skillnad i agitation eller kognitiv nivå. Ökning av livskvalité av AAI hos deltagare med svår demenssjukdom, ingen skillnad i stickprov hos alla deltagare. Antal sessioner påverkade inte utfallet på CSDD-, BARS- eller QUALID-poängen.</p>

Författare, år, titel, tidskrift, sidnr och land	Syfte	Metod	Värdering	Resultat
<p>Briones, M. Á., Pardo-García, I., & Escribano-Sotos, F. (2019). Effectiveness of a Dog-Assisted Therapy Program to Enhance Quality of Life in Institutionalized Dementia Patients. <i>Clinical Nursing Research</i>.</p> <p>Spanien</p>	<p>Assess the effectiveness of a dog-assisted therapy intervention to enhance quality of life in persons with dementia institutionalized in a public care home and to study its effect on the use of psychotropic medications.</p>	<p>Inklusionskriterier: >65 år, kognitiv svikt med poäng <25 och >10 på MEC-30 (Spansk version på MMSE). Ingen allergi mot hund/andra djur, bott på boende >3 månader, förmåga att kommunicera och frivilligt delta/samtycke från förmyndare.</p> <p>Exklusionskriterier: >25 eller <10 på MEC-30.</p> <p>Urval: Vårdboende i Cuenca. Möte med personal för att ta reda på vilka som uppfyllde kraven. Programmet administrerades från april 2016-januari 2017. 160 boende. Fördelades i 2 grupper genom bolldragning.</p> <p>N=39st uppfyllde kraven.</p> <p>16st i interventionsgruppen, 13st kvinnor, 3st män. Medelålder 89 år.</p> <p>18st i kontrollgruppen, 12st kvinnor, 6st män. Medelålder 88 år.</p> <p>Bortfall: 5st från kontrollgrupp.</p> <p>Bedömningsinstrument: Qol-AD (patient version), Daily Life Index, MEC-30. Data analyserad med SPSS version 22.0. Statistisk analys</p>	<p>Styrkor: Instrumentens validitet och reliabilitet är mätta och godkända. Få bortfall. Väl beskrivet tillvägagångsätt. genomförd enligt principerna i Helsingforsdeklarationen.</p> <p>Svagheter: Alla boende kunde interagera med hunden när den passerade genom boendet till terapirummet.</p> <p>Medelhög kvalitet</p>	<p>Ökning av livskvalité kunde ses över tid, men inte någon skillnad i effekt mellan grupperna. Ingen signifikant skillnad i användning av psykofarmaka.</p> <p>Barthel-index poängen minskade med tiden, skillnad mellan grupperna.</p>

Författare, år, titel, tidskrift, sidnr och land	Syfte	Metod	Värdering	Resultat
<p>Wesenberg, S., Mueller, C., Nestmann, F., & Holthoff-Detto, V. (2019). Effects of an animal-assisted intervention on social behavior, emotions, and behavioral and psychological symptoms in nursing home residents with dementia. <i>Psychogeriatrics</i>, 19(3), 219–227.</p> <p>Tyskland</p>	<p>The aim of this study was to investigate if the inclusion of an animal adds value to psychosocial interventions for people with dementia.</p>	<p>Inklusionskriterier: Tyska som första språk. Ha en stabil läkemedels dos.</p> <p>Exklusionskriterier: människor med allergier, hundfobi, försvagat immunförsvar, immobilaste.</p> <p>Urval: Patienter med måttlig till svår demens på två vårdboenden i Dresden. Förtester genomfördes och tidigare sjukdom historik och diagnos gick genom för att välja ut lämpliga deltagare</p> <p>N=19st. 13st kvinnor, 4st män. Ålder: 85,65 +/- 4,83 Bortfall: 2st.</p> <p>Bedömningsinstrument: MMSE, Icke-parametiska Wilcoxon test, SPSS Statistisk analys</p>	<p>Styrkor: Få bortfall, väl utförd och beskriven studie.</p> <p>Svagheter: Liten grupp</p> <p>Medelhög kvalitet</p>	<p>Under AAI, upptäcktes betydligt längre och mer frekventa perioder med positiva känslor och social interaktion än under kontrollinterventionen</p>

Författare, år, titel, tidskrift, sidnr och land	Syfte	Metod	Värdering	Resultat
<p>Nordgren, L., & Engström, G. (2014). Effects of dog-assisted intervention on behavioural and psychological symptoms of dementia. <i>Nursing Older People</i>, 26(3), 31–38.</p> <p>Sverige</p>	<p>To evaluate the effect of a dog-assisted intervention on the behavioural and psychological symptoms of residents with dementia during a six-month period.</p>	<p>Inklusionskriterier: Diagnostiserad men någon typ av demens, bosatt på ett vårdhem minst 4 veckor innan start.</p> <p>Exklusionskriterier: Allergier, hundfobi/rädd eller bli arg/upprörd av hundar.</p> <p>Urval: Personalen på vårdboendena valde efter kriterierna ut lämpliga kandidater.</p> <p>N=33st. 22st kvinnor, 11st män. Ålder: 63–94 år. Bortfall: 14</p> <p>Bedömningsinstrument: CMAI, MDDAS. Wilcoxon rank sum test Statistisk analys</p>	<p>Styrkor: Mätinstrument med hög reliabilitet och validitet. Deltagarna i kontrollgruppen bodde inte på samma boende och riskerade därför inte att komma i kontakt med en hund.</p> <p>Svagheter: att det var sjuksköterskornas som svarade på frågorna utifrån deras bedömningar. Relativt högt bortfall</p> <p>Medelhög kvalité</p>	<p>Några positiva tendenser observerades: fysiskt icke-aggressivt beteenden minskade vid uppföljning omedelbart efter ingreppet. Medel och median MDDAS-poäng för beteendemässiga symtom minskade vilket indikerar färre symtom. CMAI-medelvärde för verbal agitation ökade signifikant vid uppföljning sex månader efter ingreppet.</p>

Författare, år, titel, tidskrift, sidnr och land	Syfte	Metod	Värdering	Resultat
<p>Sollami, A., Gianferrari, E., Alfieri, M., Artioli, G., & Taffurelli, C. (2017). Pet therapy: An effective strategy to care for the elderly? An experimental study in a nursing home. <i>Acta Bio-Medica: Atenei Parmensis</i>, 88(1S), 25–31.</p> <p>Italien</p>	<p>The aim of this study is to verify the effectiveness of pet therapy in improving well-being in the elderly living in a nursing home.</p>	<p>Inklusionskriterier: >60, italienska som modersmål, mild eller kognitiv försämring enligt MMSE, bott på vårdhem i minst 2 månader, intresserad av interaktion med hundar</p> <p>Exklusionskriterier: förekomsten av allergier, astma, fobi, sår, svår aggressivitet eller att vara sängliggande</p> <p>Urval: Patienter som uppfyllde kriterierna på vårdhemmet tillfrågades om de ville delta i studien</p> <p>N=28. Ålder: 63-96år</p> <p>Bedömningsinstrument: GDS, AES, QUALID, HAM-A, UCLA. SPSS23 Statisk analys</p>	<p>Styrkor: inget bortfall av deltagarna, mätinstrument med hög validitet och reliabilitet</p> <p>Svagheter: liten storlek på studien. Studien utfördes bara under 8 veckor</p> <p>Medelhög kvalitet</p>	<p>Experimentgruppen hade lägre poäng på samtliga tester efter AAI vilket är ett resultat på förbättrad livskvalitet.</p>

Författare, år, titel, tidskrift, sidnr och land	Syfte	Metod	Värdering	Resultat
<p>Moretti, F., De Ronchi, D., Bernabei, V., Marchetti, L., Ferrari, B., Forlani, C., ... Atti, A. R. (2011). Pet therapy in elderly patients with mental illness. <i>Psychogeriatrics</i>, 11(2), 125–129.</p> <p>Italien</p>	<p>The present study aims to evaluate the effects of a pet therapy intervention on elderly patients affected by different psychiatric diseases, living in a nursing home in a wealthy area of northern Italy.</p>	<p>Inklusionskriterier: >65, lida av psykisk ohälsa, bott på vårdhemmet i minst 2 månader.</p> <p>Exklusionskriterier: Döva, blinda och patienter som inte kan kommunicera med personal.</p> <p>Urval: Alla som uppfyllde kriterierna tillfrågades om de ville delta i studien.</p> <p>N=21. 21st kvinnor, 1st män. Ålder: 84,7 +/- 9,9år</p> <p>Bedömningsinstrument: GDS, MMSE</p> <p>Statistisk analys</p>	<p>Styrkor: Inget bortfall av deltagare, väl beskriven studie.</p> <p>Svagheter: studien var ej randomiserad eller dubbel-blind. Liten testgrupp. Det går inte heller att avgöra om hundföraren har haft en positiv inverkan på deltagarna.</p> <p>Medelhög kvalité</p>	<p>GDS och MMSE minskade i både kontroll- och interventionsgruppen men med en större minskning i interventionsgruppen vilket tyder på en större förbättring.</p> <p>9 av 10 deltagare tyckte att hundarna gav dem en lugnade effekt och en deltagare rapporterade att hen återfått vissa minnen, 5 deltagare i experimentgruppen hade en självupplevd positivare känsla efter interventionen med hunden, i kontrollgruppen var det bara 2 deltagare som hade samma känsla.</p>

3. Bedömningsinstrument

Bedömningsinstrument	Förklaring av instrument
Apathy evaluation scale (AES)	Består av 18 frågor. Poäng mellan 0–3/fråga. Identifierar 3 faktorer: Beteende, emotioner, kognition. Poängskala: 0–13 = Ingen apati, 14–26 = Mild apati, 27–39 = Måttlig apati, >39 Svår apati
Barthel Activity of Daily Life Index (Barthel Index)	Mäter funktionell kapacitet hos personer i relation till deras prestation i en rad aktiviteter i dagliga livet (klä på/av, toalettbesök, hygien mm.) Totalsumma mellan 0 och 100. 0 = Beroende av hjälp, 100 = Självständig
Brief agitation rating scale (BARS)	Används för att bedöma närvaron och svårighetsgraden av fysiskt aggressiva, fysiskt icke-aggressiva och verbalt upprörd beteende på äldre vårdhem invånare. Är en sju-nivå frekvensskala från 1 (aldrig) till 7 (några gånger i timmen eller kontinuerligt för en halvtimme eller mer). Lågt resultat indikerar på minskad agitation.
Cohen-Mansfield agitation inventory (CMAI)	Ett frågeformulär för vårdgivare som bedömer 29 upprädda beteenden. Beteendena är indelade i tre grupper: fysiskt aggressivt beteenden (poängintervall 11–77); fysisk icke-aggressiva beteenden (poängintervall 10–70); och verbal agitation (poängintervall 8–56). Varje fråga rankas på sju-nivå frekvensskala från (aldrig= poäng 1) till (flera gånger i timmen = poäng 7). Låg poäng indikerar för frånvaro av agitation.
Cornell scale for depression in dementia (CSDD)	Innehåller 19 symtom på depression under 5 domäner; humör-relaterade tecken, beteendestörningar, psykiska tecken, idéstörningar och cykliska funktioner. Varje fråga bedöms på en skala mellan 0–2 (ingen, mild/måttlig, svår depression). <6 poäng = Ingen depression, 10–17 = indikerar möjlig definitiv depression, >18 = indikerar definitiv depression
Dementia mood assessment scale (DMAS)	Särskilt utvecklat för bedömningen av depressiva symtom hos personer med demens. Bedömer 24 depressiva symtom och frekvensen för varje symptom klassificeras på en 7-punktsskala (0 = normalt; 6 = allvarligt nedsatt). Låga poäng indikerar minskad depression.
Geriatric Depression Scale (GDS)	Består av 15 frågor (t.ex. Känner du dig värdelös som du är nu?). Svaren är en diktom skala (1 = ja; 2 = nej). Den totala poängen görs av summan av svaren (0 till 5 = frånvaro av depression; 6 till 10 = mild depression; 11 till 15 = maximal svårighetsgrad av depression).

Hamilton Anxiety Scale (HAM-A)	Mäter känslor upplevda av personen under den senaste veckan, fokus på subjektiva erfarenheter. Mäter somatisk och psykisk ångest. Innehåller 14 frågor, varje fråga definieras av flera olika symtom. Svar rankas mellan 0–4 poäng. 0 = Ingen. 4 = Mycket svår Totala poängen är summan av svaren på varje fråga. 0–13 = Ingen ångest, 14–27 = Mild ångest, 28–41 = Måttlig ångest, 42–56 = Svår ångest
Mini mental state examination (MMSE)	Resultatet anges i poäng med 30 som maxpoäng. Testet används även ofta till att uttrycka graden av demenssjukdom: Mild demens: ≥ 20 poäng Medelsvår demens: 19 – 10 poäng Svår demens: ≤ 9 poäng
Mini Examen Cognoscitivo (MEC-30)	Spansk version av MMSE.
Multi-dimensional dementia assessment scale (MDDAS)	Utgörs av att vårdgivaren observerar patienten och rankar dem efter en 3-punkts skala (3=dagligen, 1=någon gång i veckan, 0= aldrig). Skalan inkluderar delskalor som rör beteendesymtom (sträcker sig från 0 till 75) och psykologiska symtom (varierar från 0 till 42). Hög poäng indikerar fler symtom.
The Quality of Life in Alzheimer's Disease (QoL-AD)	Ett formulär som patienten får svara på med 13 frågor: Poäng tilldelas varje artikel enligt följande: dålig = 1, rättvis = 2, bra = 3, utmärkt = 4. Totalpoängen är summan av alla 13 artiklarna. Högre summa indikerar bättre
Quality of Life in Late-Stage Dementia scale QUALID	Bedömer livskvalité vid svår demenssjukdom. Bedöms av personal som spenderat mycket tid med personen under senaste veckan och är medveten om hans normala beteende. Identifierar 3 faktorer: Obehag, social interaktion och depression. Består av 11 frågor kring observerat beteende och sinnesstämning. Svar mellan 0–5. 0 = Aldrig, 5 = Alltid. Totalpoäng mellan 11 och 55. 11 = Högsta grad av livskvalitet 55 = Lägsta grad av livskvalitet
UCLA Loneliness scale (UCLA)	Mätinstrumentet består av 20 frågor. tex. "Jag känner mig helt ensam" Svarsskala mellan 0–4. 0 = Aldrig, 4 = Alltid. 10–19 = Ingen ensamhet, 20–25= Mild ensamhet, 26–30 = Måttlig ensamhet, 31–40 = Svår ensamhet.